

גבולות היחידה: פרק כ"ד פסוקים יב - יח

נושא היחידה: עליית משה להר סיני לקבל את לוחות הברית

כתבה: יעל דאר

מספר שיעורים לפי המתווה: 1

הסבר כללי:

פרק כ"ד מתחלק לשני חלקים.

חלק א – פסוקים א – יא הוא חלק אקסטנסיבי. פסוקים אלה עוסקים באירוע שחל לפני מעמד הר סיני (לפי רש"י, שהלך בעקבות חז"ל במסכת שבת דף פח.). את הפסוקים האלה נספר לילדים במילים שלנו, ונקרא ביחד את אחד הפסוקים המשמעותיים.

חלק ב – פסוקים יב – יח הוא החלק שנלמד בעיון בכיתה, והוא עוסק במה שקרה אחרי מעמד הר סיני. את הפסוקים האלה נקרא ביחד בכיתה.

חלק זה מוביל אותנו ישר לאירועי פרשת כי תשא (מפרק ל"א פסוק יח והמשך בפרק ל"ב – חטא העגל).¹

פתיחה:

נכתוב על הלוח רצף של כמה אירועים ונבקש לסדר לפי הסדר (ברמה כיתתית).²

- מעמד הברית לרגלי הר סיני
- מעמד הר סיני
- מנוי השופטים
- בני ישראל מגיעים להר סיני
- ה' אומר למשה ולעם את עשרת הדברות
- ה' אומר למשה את כל המשפטים
- משה עולה להר סיני ל - 40 יום ו - 40 לילה

נתחיל, כמובן, ממה שכבר יודעים. מינוי השופטים היה בתחילת פרשת יתרו. אחר כך מסופר על הגעתם של בני ישראל למדבר סיני, ועל מעמד הר סיני. במעמד הר סיני ה' אומר למשה ולעם את עשרת הדברות. אז לא קשה לסדר את האירועים האלה. נשאל את הילדים – מתי, לדעתם ה' אמר למשה את כל המשפטים? ונסביר להם שזה קרה כשמשה היה בהר סיני 40 יום ו- 40 לילה. נוכל להוסיף שהוא למד שם גם איך לבנות את המשכן, ועל כך בפרשות הבאות. נשאל: מתי, לדעתכם, עלה משה להר סיני ונשאר בו 40 יום ו- 40 לילה? זה ודאי לא קרה לפני מעמד הר סיני (כי רק הגיעו למדבר סיני, וכבר ביום השישי היה מתן תורה). נסכים ביחד שזה קרה אחרי מעמד הר סיני. נשאר לנו רק מעמד כריתת הברית לרגלי הר סיני, ואת זה הילדים עדיין לא למדו. נסביר להם שהאירוע הזה קרה לפני מעמד הר סיני. אחרי שבני ישראל הגיעו להר סיני, יום לפני מעמד הר סיני, היה אירוע כריתת הברית: ברית סיני. והסיבה

¹ ועיינו עוד בסעיף 'מבט שלם'.

² בשקף המצורף יהיה הרצף הזה. יש להקריין אותו במצב עריכה ולא במצב הצגה, וכך להזיז אירועים על הלוח לפי הדיון בכיתה. אם כותבים על הלוח ולא משתמשים בשקף, פשוט לכתוב מספרים ולמחוק לפי הדיון בכיתה.

שזה לא כתוב לפי הסדר היא כדי להראות לנו שכל המשפטים שנאמרו בסיני – הם חלק מברית סיני, חלק מהתורה, ואם תרצו – חלק ממעמד סיני המורחב. נסכם את הפתיחה בכך שנוודא שהאירועים מסודרים לפי הסדר.

- מנוי השופטים
- בני ישראל מגיעים להר סיני
- מעמד הברית לרגלי הר סיני
- מעמד הר סיני
- ה' אומר למשה ולעם את עשרת הדברות
- משה עולה להר סיני ל - 40 יום ו - 40 לילה
- ה' אומר למשה את כל המשפטים

נאמר: היום נספר מה היה במעמד כריתת הברית, ברית סיני.

עיון בפסוקים:

נספר בלשוננו את פסוקים א – יא:

ימיים לפני מעמד הר סיני, ה' אמר למשה שיעלה להר סיני. משה התחיל לעלות יחד עם אהרון, נדב ואביהוא, בניו הגדולים של אהרון ועם שבעים זקני ישראל אל הר סיני. אך בתחתית ההר הם נשארו, ורק משה עלה לבדו על הערפל, הענן, ששם היה ה'. משה חזר, וסיפר לעם 'את כל המשפטים', כלומר: את שבע מצוות בני נח, והמצוות שהצטוו במרה (שבת, כיבוד הורים, פרה אדומה ומינוי דיינים), וכן כתב ספר תורה שהיה כתוב בו כל מה שקרה מברית העולם ועד עכשיו – זמן מתן תורה. הוא השכים בבוקר, ובנה מזבח לה' לרגלי הר סיני. כמו כן הקים שתיים עשרה מצבות³ – מצבה לכל שבט. משה הזמין את הבכורות של בני ישראל, והם הקריבו קרבנות לה'. כשמקריבים קרבנות יש דם של הבהמה המוקרבת, שאת חציו התיזו לכיוון המזבח וחציו התיזו לכיוון של בני ישראל. (יש להסביר שכך היא עבודת הקרבנות במקדש – הזאת דמים על המזבח, וכך עשו גם כאן).

את פסוק נקרא כולנו בקול: "ויקח ספר הברית, ויקרא באזני העם; ויאמרו, כל אשר-דבר ה' נעשה ונשמע." – משה מקריא לעם את מה שכתב בספר התורה. נשאל: מה התגובה של העם למשמע קריאת ספר הברית? "נעשה ונשמע!"⁴
העם הלך לביתו, איש לאהליו, ולמחרת היה מעמד הר סיני שעליו כבר למדנו.

פסוקים יב – יח

³ מזבח ומצבה: המזבח בנוי מאבנים רבות. מצבה היא אבן אחת שמרימים אותה מהארץ ומחליטים שהיא מצבה.
⁴ ספר הברית בוודאי כלל גם את הברכות והקללות המופיעות בפרשת בחוקותי (ויקרא פרק כו), וכך נאמר שם (פס מו):
"אלה החקים והמשפטים, והתורה, אשר נתן ה', בינו ובין בני ישראל--בהר סיני, ביד-משה"

נקרא את הפסוקים **ונסביר** תוך כדי קריאה. הפסוקים יהיו כאן מנוקדים, וההסבר, בגוף הטקסט, בלי ניקוד ובגופן אחר.

יב ויאמר ה' אל-מִשֶׁה, עֲלֵה אֵלַי הַהָר--וְהִיא-שָׁם; וְאַתָּנָה לֶךְ אֶת-לַחַת הָאֲבָן, וְהַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה, אֲשֶׁר כָּתַבְתִּי, לְהוֹרֹתָם. ה' מִצְוָה אֶת מֹשֶׁה לְאַחַר מִתַּן תּוֹרָה, לַעֲלוֹת לְהַר סִינַי וְלִהְיוֹת שָׁם אַרְבַּעַיִם יוֹם, וְה' יִיתֵן לוֹ אֶת לוחות הברית והתורה והמצווה – כל 613 המצוות שיש בתורה. יג וַיִּקַּם מֹשֶׁה, וַיְהוֹשֻׁעַ מִשְׁרָתוֹ; וַיַּעַל מֹשֶׁה, אֶל-הַר הָאֱלֹהִים. מֹשֶׁה מֵתַחִיל לַעֲלוֹת לְהַר סִינַי בְּלִיּוּי שֶׁל יְהוֹשֻׁעַ, מִשְׁרַת מֹשֶׁה, אֲךָ רַק מֹשֶׁה עוֹלֵה עַד לַמַּעֲלָה. יְהוֹשֻׁעַ נִשְׂאֵר בְּחֻצֵי הַגּוֹבָה שֶׁל הַהָר. יד וְאֶל-הַזִּקְנִים אָמַר שָׁבוּ-לָנוּ בְּזָה, עַד אֲשֶׁר-נָשׁוּב אֲלֵיכֶם; וְהִנֵּה אֶהְרֵן וְחֹזֵר עִמָּכֶם, מִי-בַעַל דְּבָרִים יִגַּשׁ אֲלֵהֶם. מֹשֶׁה מִשְׁאִיר בְּמַחְנֵה אֶת שְׁבַעִים הַזִּקְנִים עִם אֶהְרֹן וְעִם חֹזֵר, וְאֹמֵר, שְׁמִי שֶׁהוּא 'בַּעַל דְּבָרִים' – יֵשׁ לוֹ דִּין לְמִשְׁפָּט אוֹ שְׂאֵלָה לְשֹׁאֵל – יוּכַל לְגַשֵּׁת אֵלֵיהֶם בִּינְתֵימַיִם. מֵעֵין 'מִלּוּי מְקוֹם' שֶׁל מֹשֶׁה בְּתַקּוּפַת הַיַּעֲדֻרָתוֹ מִמַּחְנֵה יִשְׂרָאֵל. טו וַיַּעַל מֹשֶׁה, אֶל-הַהָר; וַיִּכַּס הָעֲנָן, אֶת-הַהָר. טז וַיִּשְׁכֵּן כְּבוֹד-ה' עַל-הַר סִינַי, וַיִּכַּסְהוּ הָעֲנָן שְׁשֵׁת יָמִים; וַיִּקְרָא אֶל-מֹשֶׁה בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, מִתּוֹךְ הָעֲנָן. מֹשֶׁה עוֹלֵה אֶל-רֹאשׁ הַהָר, וְאֵז יוֹרֵד עַן הַמַּכְסָה אֶת כָּל הַהָר. זֶה אֹמֵר שֶׁעֲבָשׂוּ כְבוֹד ה' שׁוֹכֵן עַל הַהָר. יז וּמִרְאֵה כְבוֹד ה', כָּאֵשׁ אֲכָלֶת בְּרֹאשׁ הַהָר, לְעֵינַי, בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. אִמְרָנוּ שְׁכַל הַהָר הִיא מְכֹסָה בְּעָנָן, אֲבָל בְּרֹאשׁ הַהָר זֶה הִיא נִרְאָה כְּמוֹ אֵשׁ גְּדוֹלָה. מֵעֵין כְּתֹר לְכְבוֹד ה'. יח וַיָּבֹא מֹשֶׁה בְּתוֹךְ הָעֲנָן, וַיַּעַל אֶל-הַהָר; וַיְהִי מֹשֶׁה, בְּהָר, אַרְבָּעִים יוֹם, וְאַרְבָּעִים לַיְלָה. מֹשֶׁה נִכְנַס לְתוֹךְ הָעֲנָן וְנִשְׂאֵר שָׁם אַרְבַּעִים יוֹם וְאַרְבַּעִים לַיְלָה, וְאֵז לָמַד אֶת הַתּוֹרָה, אֶת הַמִּצְוֹת, אֶת כָּל פְּרֻשַׁת מִשְׁפָּטִים וְאִיךְ לִבְנוֹת אֶת הַמִּשְׁכָּן.

נוכל לסיים כאן את הפרשה ולהגיד עם כל הכיתה:

סיימנו פרשה
נתחיל חדשה.
תם ונשלם
שבח לאל בורא עולם.

הצעות להמחשה:

- אפשר להציג ברמה הכיתתית את קריאת 'נעשה ונשמע'.
- לצייר על הלוח את מחנה ישראל לרגלי הר סיני, ולסמן מתי משה עלה וירד, איפה נשאר יהושע, לצייר ענן על ההר ואש אוכלת למעלה.

מסרים והפנמה:

- מעמד הר סיני לא היה רק אירוע חד פעמים. הוא כלל כמה אירועים נלווים מלאי הוד וקדושה. מעמד כריתת ברית סיני, עליית משה להר סיני לארבעים יום וארבעים לילה.
- כל התורה כולה נאמרה למשה בסיני.
- משה דואג לעם בימי העליה להר, ומשאיר להם הנהגה שיוכלו לפנות אליה כשיצטרכו.

מבט שלם:

מקומו של פרק כ"ד

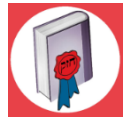
כפי שנכתב בהסבר הכללי לשיעור, אירועי פסוקים א – יא קרו לפני מעמד הר סיני, ולמעשה, יום אחד קודם (לפי חז"ל בגמרא, שבת). אירוע זה הוא למעשה אירוע כריתת הברית, ברית סיני, (שתוכנה נכתב בפרשת בחוקותי). פסוקים יב – יח מתארים את עליית משה להר סיני מיד לאחר מעמד הר סיני, למשך ארבעים יום וארבעים לילה. פרשת משפטים (פרקים כ"א – כ"ג) נמצאים בתוך, כדי להראות שכל המשפטים נאמרו בסיני! אין 'תאריך' לפרשת משפטים, אלא הימים שבהם משה קיבל את התורה – ואז נאמרו לו כל המשפטים⁵.

הפסוקים האחרונים בפרק מובילים אותנו היישר לפסוק האחרון בפרק ל"א: פרק כד: יח וַיבֹא מֹשֶׁה בְּתוֹךְ הָעָן, וַיַּעַל אֶל-הָהָר; וַיְהִי מִשְׁחָה, בְּהָר, אַרְבָּעִים יוֹם, וְאַרְבָּעִים לַיְלָה. פֶּרֶק ל"א: יח וַיִּתֵּן אֶל-מֹשֶׁה, כְּכֹלֵתוֹ לְדַבֵּר אֵתוֹ בְּהָר סיני, שְׁנֵי, לַחַת הַעֲדוּת--לַחַת אֶבֶן, כְּתָבִים בְּאֶצְבַּע אֱלֹהִים.

כדאי לקרוא את הפסוקים האלה ברצף (רצוי, כשנגיע לפרשת כי תשא) כדי להבין שבאמת הם קרו בזה אחר זה, וכל ענייני פרשות משפטים, תרומה ותצווה – נאמרו למשה בימים אלה. על אף האמור לעיל, לאחר סיום פרשת משפטים אנו מלמדים פרשות תרומה ותצווה הכתובות על הסדר, ונסביר לילדים שגם פרשות תרומה ותצווה נאמרו למשה בהר סיני, יחד עם עשרת הדברות והמשפטים.

סיכום:

לסיכום פרשת משפטים כולה נוכל לתת משימה להכין משחקי קופסה על מצוות, דינים והלכות שלמדנו מהפרשה. הילדים יתחלקו לקבוצות של עד ארבעה ילדים (כדי לדאוג לכך שכולם יעבדו). הם יכינו משחק קופסה (לא חידון, לא בינגו, לא איש תלוי). נרצה לראות את הקשר לפסוקים השונים, דף הוראות ברור (לומדים את זה בעברית), אסתטיקה ועבודת צוות. נכין להם מחוון מראש. לאחר בדיקת המורה יהיה שיעור שבו הילדים משחקים במשחקים שהכינו החברים. בכל כמה דקות מחליפים את המשחקים בין הקבוצות. יש לשקול לתת את המשימה הזו לפני השיעור הזה, כי השיעור הזה כבר מעביר אותנו למקום אחר.

הרחבה והפניות למקורות נוספים:

[גמרא, שבת דף פח עמוד א, וברש"י.](#)

